

ВСТУП

Археологічні пам'ятки є окремою, досить специфічною частиною культурної спадщини. Їх дослідження та збереження має особливе значення і закріплене в українському законодавстві, зокрема, у Законах України «Про охорону культурної спадщини» та «Про охорону археологічної спадщини», що визначають правові основи діяльності в галузі археології та пам'яткоохоронної сфери.

У статті 1 Європейської конвенції про охорону археологічної спадщини сказано: «Археологічна спадщина є головним елементом пізнання історії людства, вона є джерелом європейської

колективної пам'яті та засобом історичних наукових досліджень». Це можна трактувати так: якщо історія роз'єднує європейські народи, то археологія не знає кордонів і відкриває європейцям їхнє спільне коріння.

Експеримент і реконструкція в археології взаємопов'язані. До засад експериментальної археології відносяться, перш за все, використання певного археологічного прототипу, створення його науково обгрунтованої теоретичної реконструкції, проведення натурального моделювання з дотриманням відповідних методик проведення експериментальної части-

Реконструйована піч давньоруського часу і її «творець», А.В. Петраускас, м. Горішні Плавні, вересень 2016 р.

Горн давньоруського часу — прототип для реконструкції, м. Вишгород

ни та подальше наукове опрацювання отриманих результатів.

Саме моделювання процесів в умовах, максимально наближених до реальних, буде сприяти правильній інтерпретації багатьох технологічних прийомів, пізнанню їх історичного розвитку.

Відомому чеському досліднику Р. Плейнеру належить вислів «один експеримент не вирішить, але допоможе вирішити проблеми, які нас цікавлять в археології та давній історії». Тому, щоб вирішити актуальні проблеми відтворення минувшини і надання їй «другого життя», десятки вчених працюють у цьому напрямі. За останні роки збільшилась кількість цікавих натурних конференцій, покликаних заохотити науковців до експериментальної діяльності на археологічних даних та переходу до реконструкції.

Конференції саме такого напрямку відбулись в Олевську в серпні 2015 р., а також в Горішніх Плавнях у вересні 2016 р. Наголосимо, що навіть на «класичних» археологічних конференціях все частіше темою доповіді стають експериментальні методи й реконструкції. Вдалим прикладом саме такої доповіді вважаємо презентацію результатів реконструкції давньоруського гончарного горну за матеріалами ремісничого посаду Вишгорода, виголошену на конференції 2015 р.

Науково-практична конференція 2015 р. в м. Олевськ була присвячена проблемам розбудови музею під відкритим небом «Древлянсь-

кий град». Розміщення музею планується на городищі в уроч. Бабина гора, де протягом останніх років проводяться регулярні археологічні дослідження, виявлено багаточисельні речові знахідки та різноманітні оборонні, господарські та побутові споруди, які можуть бути використані для подальшої реконструкції.

Одним із перспективних напрямків музейної експозиції планується присвятити стародавнім водним транспортним засобам.

28—30 вересня 2016 р. у м. Горішні Плавні Полтавської обл. на базі Краєзнавчого музею міста Горішні Плавні та музею ПрАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат» відбулась Міжнародна науково-практична конференція «Експеримент в археології: житло, одяг, зброя, ремесло (від доби бронзи до доби козацької)». Яка пройшла за сприяння та підтримки Горішньооплавнівської міської ради, Полтавського гірничо-збагачувального комбінату, ГО «Історико-культурологічного центру “Крук”». Метою конференції стало здійснення комплексного наукового розгляду сучасного стану збереження культурної спадщини, опрацювання наукового надбання українських археологів з проблем археологічної реконструкції та підготовки наукового підґрунтя для створення архео-етнографічного музейного комплексу (скансену) у межах міста.

Доповіді науковців стосувались спорудження експериментальної моделі гончарного горна, реконструкції одягу, виготовлення фібул зарубинецького типу, реконструкції Говтвянсь-

Човен-довбанка, тестування репліки на р. Уборть, м. Олевськ, травень 2015 р.

кої битви, способів носіння деяких прикрас комарівської культури, застосування ливарних формочок тощо.

Вперше в рамках науково-практичної конференції, на березі затоки Барбара, проведено реконструкцію глинобитної печі за слов'яно-руськими зразками.

Створення скансенів нестиме низку функцій, а саме компенсаторну, рекреативно-оздоровчу, культурно-просвітницьку, комунікативну, екологічну, соціальну, економічну тощо. Основна мета і завдання полягають у збереженні найцікавіших автентичних пам'яток архітектури; створенні умов для вільного доступу до цих будівель широких верств населення, підвищення їхнього культурного рівня; показі у комплексі національної народної культури і архітектури, предметів побуту, знарядь праці, ужиткового мистецтва, тобто створенні моделі середовища, ландшафту; допомозі відродження народних ремесел і проведенню фольклорних свят; сприянні індустрії туризму; вирішенні на-

укових проблем, пов'язаних з пошуком, збором, вивченням, реставрацією експонатів. Таким чином, відвідувачі дістануть можливість побувати в реконструйованому населеному пункті минулого, отримуючи загальне уявлення про історію країни та нашої місцевості.

Одним із перспективних напрямів розвитку музейного туризму можна вважати створення спеціалізованих туристичних маршрутів. Які могли б об'єднувати музеї такого типу, включаючи скансени в Горішніх Плавнях, Олевську, Вишгороді та, зрештою, й по всій Україні.

Досягнення експериментальної археології та якісні реконструкції нашої історико-культурної спадщини сприятимуть розвитку науки і стануть надійним підґрунтям для створення архео-етнографічних музейних комплексів. Втілення цих проектів матиме туристичну привабливість і покликане популяризувати досягнення у вивченні нашої минувшини.

ОРГКОМІТЕТ